

Закон України від 15.04.2014 р. // ВВРУ. – 2014. – № 26. – Ст. 892.

5. Правові питання щодо тимчасового розміщення та допомоги громадянам України – внутрішньо переміщеним особам, стосовно реєстрації, майнових питань, соціальної допомоги, реєстрації підприємницької діяльності, освіти та інших питань [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://unhcr.org.ua/en/2011-08-26-06-58-56/news-archive/2-uncategorised/1293-vnutrishno-peremishcheni-osobi>.

6. Козинець І.Г. Міжнародні стандарти захисту та допомоги внутрішньо переміщеним особам [Текст] /І.Г. Козинець, Л.В. Шестак //Молодий вчений. - 2014. - №12. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/12/59.pdf>.

7. Тимчасовий порядок контролю за переміщенням осіб, транспортних засобів та вантажів (товарів) через лінію зіткнення у межах Донецької та Луганської областей: наказ Служби безпеки України від 22.01.2015 р. №27 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sbu.gov.ua/sbu/control/uk/publish/article?art_id=136472&cat_id=136462.

8. Про затвердження Порядку використання коштів, що надійшли від фізичних та юридичних осіб для надання одноразової грошової допомоги постраждалим особам та внутрішньо переміщеним особам: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 535 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/535-2014-p>.

9. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 24.12.2015 №909-VIII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/71-19/page/text>.

УДК: 347.77

ЩОДО СПЕЦИФІКИ ОХОРОНИ ПРАВ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ

А.В. Осокіна, Т.В. Михайліна

Анотація: У статті досліджуються актуальні питання, пов'язані із захистом прав на об'єкти права промислової власності. Проаналізовано нормативно-правове регулювання даного питання в законодавстві України, розглянуто основні проблеми та види порушень прав на об'єкти права промислової власності. Зроблено висновок, що слід оновити механізми контролю за використанням цих об'єктів для того, щоб держава отримувала прибуток від даного виду діяльності.

Ключові слова: інтелектуальна власність, об'єкти права промислової власності, правове регулювання, відповідальність.

Вступ. Проголошений Україною курс на інтеграцію до Європейського Союзу і вступ до Світової організації торгівлі потребує забезпечення захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, в тому числі на об'єкти права промислової власності, на такому рівні, який вже існує в економічно розвинених країнах. Від вирішення даного питання залежить міцність економічного, науково-технічного розвитку України, а отже і формування ефективної інноваційної моделі, підвищення конкурентоспроможності у світі, тому дана тема є актуальною на сьогодні, і все більшого значення в Україні та світі набувають охорона та захист прав на об'єкти права промислової власності.

Питанню захисту прав інтелектуальної власності присвячено чимало вітчизняних та зарубіжних робіт, таких науковців як: Н. Волкової, А. Ворожейкіної, О. Гашицького, Є. Додіної, О. Зотенко, О. Йоффе, С.Ківалової, Т. Кузьменко, О. Мельника, А. Сергєєва, Р. Стефанчука, О. Тропіної, О. Хотяшевої, А. Юрченка та ін., проте існуючі напрацювання у даній галузі не в повному обсязі охоплюють усі питання правового захисту інтелектуальної власності в Україні, зокрема і в умовах євроінтеграції, що дає можливість і далі продовжувати наукові дослідження у даному напрямі та вносити пропозиції до чинного законодавства.

Метою дослідження є виявлення проблем і особливостей правового регулювання відносин захисту права власності на об'єкти права промислової власності, конкретизації змісту та сутності даного інституту.

Основний розділ. Однією з проблем захисту інтелектуальної власності в Україні залишається проблема правового регулювання у даній сфері. Так, важливим є формування розвиненого поняттєво-категоріального апарату та закріплення його на рівні законодавства. У цьому напрямку, як підтверджує аналіз спеціальної наукової літератури, є серйозні здобутки та напрацювання. Слід зазначити, що у сучасній навчально-науковій літературі з інтелектуальної власності відсутнє однозначне визначення поняття «інтелектуальна власність». Так, Генеральний директор Всесвітньої організації інтелектуальної власності та Генеральний секретар Міжнародного союзу з охорони нових сортів рослин Каміл Ідріс стверджує, що «інтелектуальна власність – це термін, що описує ідеї, винаходи, технології, твори мистецтва й музики, а також літератури, які є нематеріальними при їхньому створенні, але потім стають цінностями в матеріальній формі як і кожний інший продукт. Інтелектуальна власність є комерційним застосуванням творчої думки для розв'язання технічного або художнього завдання. Вона не є продуктом сама по собі, а являє собою особливу ідею, що стоїть за цим продуктом, або спосіб, яким ця ідея виражена, або ж відмінний характер того, як цей продукт названий або описаний».

Вчені Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності НАПрН України етимологічно поняття інтелектуальна власність виводять від латинського «інтелектус» – розуміння, відчуття, сприйняття. Водночас, як вони зауважують, давні римляни це поняття запозичили у стародавніх греків, у яких воно було відоме, як «нус» – розум, думка, дух. У зв'язку з цим, на їхнє переконання, «якщо глибоко вникнути у суть поняття «інтелектуальна власність», то зрозуміло, що воно виражає відносини між конкретними суб'єктами суспільних відносин – творцями інтелектуальної продукції, певними колективами розумової праці та підприємствами, установами, організаціями з приводу присвоєння, володіння, розпорядження та користування результатом роботи мозку (інтелекту) індивідуума в сфері наукової, інноваційної та виробничої діяльності». Саме поняття «інтелектуальна власність» настільки багатогранне, що його складно вкласти у межі одного визначення. Такий стан справ міг би мати місце за умови, що законодавець чітко зафіксував поняття «інтелектуальна власність» у нормативно-правовій базі. Однак в Україні цього немає. Чинний ЦК України фіксує тільки поняття «право інтелектуальної власності» [1, с.41-42].

Подібною є ситуація з поняттям «промислова власність». Так, наприклад, відповідно до статті 1 «Паризької конвенції про охорону промислової власності» (1883р.), поняття «промислова власність» визначається через його об'єкти: промислова власність – це права, що стосуються винаходів, корисних моделей, промислових зразків, знаків для товарів і послуг, фірмових найменувань, зазначень походження товарів, а також захисту від недобросовісної конкуренції. Промислова власність також поширюється на галузі сільськогосподарського виробництва та видобувної промисловості і на всі продукти промислового чи природного походження, наприклад: вино, зерно, тютюновий лист, фрукти, худоба, копалини, мінеральні води, пиво, квіти, борошно [2].

Відповідно до наказу Державного департаменту інтелектуальної власності від 6 грудня 2004 р. «Про запровадження нової системи номерів заявок на об'єкти права промислової власності», до об'єктів промислової власності віднесено винаходи, корисні моделі, промислові зразки, топографії інтегральних мікросхем, знаки для товарів і послуг, зазначення походження товару. Отже, якщо зіставити ці поняття, то об'єкти промислової власності, передбачені цим документом та Паризькою конвенцією, не збігаються [3].

Також залишається відкритим питання щодо визначення таких неоднозначних понять в законодавстві, як «винахідницький рівень» та «винахідницький крок». Першому надається визначення, проте серед вчених до цього часу точаться дискусії з цього приводу.

Згідно з ч. 1 ст. 6 ЗУ «Про охорону прав на винаходи та корисні моделі», правова охорона надається винаходу (корисній моделі), який не суперечить публічному порядку, принципам гуманності та моралі і відповідає умовам патентоздатності. Стаття 7 даного ЗУ визначає умови патентоздатності винаходу, корисної моделі. Так, винахід відповідає умовам патентоздатності, якщо

він є новим, має винахідницький рівень і є промислово придатним. Дана вимога закріплена і ч. 1 ст. 459 Цивільного кодексу України для набуття права інтелектуальної власності на нього. Законодавство дає визначення поняттю «винахідницький рівень» – неочевидність для фахівця, тобто якщо це не впливає явно із рівня техніки [4; 5; 6;].

Л. Работягова вважає, що необхідно ввести до ЗУ умову «незначний винахідницький рівень» або «винахідницький крок», яка дозволить оцінити творчий внесок автора в створення корисної моделі, і тим самим стимулювати створення об'єктів, які сприяють розвитку технічного прогресу [7, с.29-31].

Щодо пропозиції правової регламентації поняття «винахідницького кроку», то виникають питання, чи дасть воно змогу створення об'єктів, які сприятимуть розвитку технічного прогресу. Адже прискорення розвитку науки і техніки здебільшого залежить від економічної та політичної стабільності, а головне – від фінансування цієї галузі, тому введення нового терміну в ЗУ «Про винаходи та корисні моделі» та доповнення і уточнення поняття «винахідницький рівень» не має крайньої необхідності, бо кардинально не змінить стан розвитку науки і техніки. Безумовно цей критерій патентоспроможності є найбільш складним для оцінки і разом з тим найбільш часто оспорюваним при розгляді справ, пов'язаних з визнанням дійсності патентів, проте він підлягає експертизі фахівцями, а тому не потребує додаткового правового регулювання.

Крім того, як категорія «незначний винахідницький рівень», так і категорія «винахідницький крок», є оціночними і не позбавлені суб'єктивізму у їх визначенні. А тому насамперед необхідно сконцентруватися на застосуванні даних норм, практичному визначенні реального винахідницького рівня конкретного винаходу чи корисної моделі, удосконаленні порядку патентування таких рішень та процесу їх реалізації, що сприятиме розвитку інтелектуального потенціалу нашої країни.

Глобальною проблемою сьогодення для захисту прав інтелектуальної власності, у тому числі у сфері промислової власності, залишається швидке поширення піратства та контрафакції, в тому числі створення веб-сайтів виключно для поширення піратських матеріалів, неконтрольоване використання фальшивих товарів, які приносять великі збитки бюджету, а також завдають великої шкоди іміджу країни, тривалість оформлення патенту та торговельної марки, недосконала охорона знаків для товарів та послуг (товарних знаків), відсутність належного інформаційного забезпечення діяльності в галузі охорони та захисту інтелектуальної власності тощо. У зв'язку з цим вітчизняні та зарубіжні дослідники звертають увагу на необхідність не стільки жорсткого, скільки ефективного та надійного режиму захисту прав інтелектуальної власності, здатного забезпечити баланс інтересів різних країн, гармонізацію національних законодавств та плідне міжнародне співробітництво у цій сфері. В останні роки найважливіші заходи у сфері міжнародних економічних відносин та міжнародного права були спрямовані на подальший розвиток та вдосконалення інституційного механізму комерціалізації та охорони прав інтелектуальної власності, спрощення процедури отримання такої охорони, визнання ключової ролі прав інтелектуальної власності у зростанні соціально-економічного добробуту та культурного розвитку народів світу [8; 9, с.86; 10].

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що інтелектуальна власність – це результати розумової, творчої діяльності, які складають основу наукового-технічного потенціалу України, а отже, мають підвищений економічний інтерес, тому права промислової власності повинні підлягати особливій правовій охороні та захисту з боку держави.

Для того, щоб держава отримувала прибуток від використання прав на об'єкти права промислової власності, необхідно створити умови, які б ефективно захищали інтелектуальну власність України. З цією метою слід оновити механізми контролю за використанням об'єктів інтелектуальної власності в Україні та за кордоном. Сам власник (автор, винахідник) не в змозі самостійно отримати інформацію про порушення його прав та ефективно захищати їх, оскільки на практиці це дуже складно, особливо за межами України.

На сьогодні держава в особі своїх органів влади усувається від здійснення своїх функцій та не

передбачає ефективних способів захисту прав автору винаходу (корисної моделі, промислового зразка). Передбачена законодавством відповідальність не зупиняє правопорушників, оскільки прибуток від незаконного використання винаходу, корисної моделі, промислового зразку може бути в десятки і сотні разів перевищувати передбачені законодавством суми штрафів.

Отже, з метою вирішення даної проблеми необхідно розробити та закріпити на законодавчому рівні порядок, за яким держава може контролювати та отримувати інформацію про використання винаходів, корисних моделей. Для цього слід створити Єдиний державний реєстр обліку суб'єктів господарювання, які в своїй діяльності використовують такі об'єкти інтелектуальної власності.

Якщо в розвинутих країнах світу до 12% ВВП становить прибуток від інтелектуальної власності, то є сенс та економічна доцільність розробити та прийняти єдиний кодифікований акт, який буде регулювати відносини в даній сфері, оскільки аналіз законодавчого регулювання захисту права інтелектуальної власності свідчить про те, що одним із основних недоліків є розбіжність і розмаїття норм у чинному законодавстві України. Нова єдина система захисту права інтелектуальної власності повинна передбачати цілісну систему санкцій за порушення інтелектуальних прав. При цьому мають бути розроблені більш суворіші санкції за відповідні порушення.

Крім того, позитивним кроком на шляху охорони прав промислової власності має стати удосконалення юридичної техніки у даній галузі та утвердження єдиного поняттєвого апарату.

Анотація. В статье исследуются актуальные вопросы, связанные с защитой прав на объекты права промышленной собственности. Проанализированы нормативно - правовое регулирование данного вопроса в законодательстве Украины, рассмотрены основные проблемы и виды нарушений прав на объекты права промышленной собственности. Есть вывод, что следует обновить механизмы контроля за использованием этих объектов для того, чтобы государство получало прибыль от данного вида деятельности.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, объекты права промышленной собственности, проблемы, правовое регулирование, ответственность.

Abstract. Pressing questions are examined in the article, in relation to the defence of intellectual property. Analyzed legal regulation of this issue in the legislation of Ukraine, describes the main problems and offences' types of industrial property rights. There is a conclusion that it's need to update the mechanisms for controlling the use of these facilities to ensure that the state profited from this activity.

Keywords: intellectual property, the objects of industrial property, rights` protection on objects of industrial property, problems, legal regulation, responsibility.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Інтелектуальна власність в Україні: погляд з ХХІ ст.: зб. наукових праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. (29-30 вересня 2011 р.) / за заг. А.І. Кузьмінського, О.П. Орлюк. – Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2011. – 175 с.
5. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi>.
3. Про запровадження нової системи номерів заявок на об'єкти права промислової власності: Наказ Державного департаменту інтелектуальної власності від 6 грудня 2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.sdip.gov.ua/ua/2484.
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р., № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40-44. – Ст. 356.
5. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 84. – 503 с.
6. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №7. – Ст. 32.
7. Работягова Л. Патент на корисну модель: забезпечення балансу прав / Л. Работягова // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2006. – № 5. – С.26-34.
8. Ностюченко О.М. Правове регулювання інтелектуальної власності в Україні / О.М. Костюченко // Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/4487>.
9. Інтелектуальна власність: навчальний посібник / О.О. Ястремська. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2013. – 124с.
10. Мікульонок І.О. Основи інтелектуальної власності / І.О. Мікульонок. – К.: Політехніка, 2005. – 230 с.